

Københavns og Vartov Valgmenigheder

September 2015 Nr. 3

Glæde

3. søndag efter trinitatis 2015 – Lukas 15,1-10

Der er ikke noget uden for glæden. I glæden er livet helt. Når glæden fylder det hele og man er fyldt af den, er alt godt.

Vi ville ikke ønske at det var sådan, hvis vi ikke vidste at det *kunne* være det. Hvor véd vi det fra? Fra barndommen, måske. Dengang intet ondt var sket og sommeren altid var høj. En uskyldstilstand. En uforstyrret glæde der *var*. Men kan den komme igen? Det kan den i drømmen, men der er ingen drømme vi ikke vågner fra. Vi kan også se for os at den uforstyrrede glæde kan komme igen i religionen, i forestillingen om at alting engang skal blive godt.

Men vi kan ikke vente. Det skal vi heller ikke. Evangeliet siger at alting *er* godt. Det siger at glæden *er* blevet vores virkelighed. Der er ikke noget uden for denne virkelighed. Det er kun den der betyder noget.

Hyrden der finder det bortkomne får, siger til sine venner: 'Glød jer med mig, for jeg har fundet det får, jeg havde mistet... Sådan bliver der større glæde i himlen over

én synder, der omvender sig, end over nioghalvfems retfærdige, som ikke har brug for omvendelse.' Og kvinden der finder sin tabte drakme, siger det samme: 'Glød jer med mig, for jeg har fundet den drakme, jeg havde tabt. Sådan ... bliver der glæde hos Guds engle over én synder, som omvender sig.'

Begge dele fortæller Jesus til farisæere og skriftkloge som går og knurrer over at han omgås toldere og syndere. Farisæerne er alt andet end glade, og hvis det er dem der er de nioghalvfems retfærdige som ikke har brug for omvendelse – så er deres retfærdighed glædesløs.

Der findes åbenbart sådan noget som en glædesløs frelse. Det er forestillingen om at man – for sit eget vedkommende – har sit på det tørre, og at dét har man altid haft. 'Der er ikke noget galt med mig.' Farisæerne mangler ikke noget. De har ikke tabt sig selv. De mangler kun at Jesus siger det samme til dem som de siger til

sig selv: 'Der er ikke noget galt med dig.' Men det siger han ikke. Det siger han ikke til nogen. For evangeliet er for dem der *er* noget galt med, som *har* gjort noget galt.

Vi tænker måske hver især ved os selv: 'Der er ikke noget galt med mig.' De fleste mennesker synes at mene at de selv er normale. Det er ikke til at komme bort fra. Men vi vil på en mærkelig måde gerne forvisses om det ved at andre siger til os: 'Der *er* ikke noget galt med dig.' Det er de selvbekræftende fællesskaber som beror på gensidigt bekræftende ros. 'Du er fantastisk. Og jeg tror også du synes jeg er fantastisk – for nu siger jeg jo til dig at du er det.'

Der var engang en amerikansk bog med titlen *Jeg er ok – du er ok*. Den præsenterede en enkel model til analyse af kommunikation i samtaler. Meningen var at man med denne transaktionsanalyse (som det hed) forstod rollerne i en samtale. Og modellen 'Jeg er ok – du er ok' var tilmed nem at huske og anvende *mens* samtalen stod på.

Det er sandelig ikke sådan bare at snakke ordentligt sammen. Det siges at man stadig bruger 'modellen' i folkeskolen så eleverne med den kan få hjælp til at fokusere på hvordan de har det lige nu. De skriftkloge fortsætter med at opdrage til farisæere.

Sådan er det for de nioghalvfems eller for 99%'s vedkommende. De er alle sammen ok. Det er de helt enige om – i deres glædesløse frelstthed.

Og de er derfor enige om at der er noget galt med resten: toldere og syndere. De er *ikke* ok, og her hjælper ingen transaktionsanalyse. For de kan – trods alle forsøg på selvovertalelse – ikke komme bort fra at 'der *er* noget galt med mig.' De kan ikke finde sig selv. De må findes, som det bortkomne får, den tabte drakme. Og når

det så sker: ingen større glæde i himlen og hos Guds engle.

Der er ikke noget uden for denne glæde. Den fylder det hele. Den er den himmelske glæde. Den er glæde fordi den ikke holder nogen ude. Fordi den bestandig finder noget at *glæde sig over*, nogen at *glæde sig med*. 'Glæd jer med mig, for jeg har fundet det får, jeg havde mistet.' 'Glæd jer med mig, for jeg har fundet den drakme, jeg havde tabt.'

Hyrden og kvinden siger egentlig: Kom og medglæd jer! Den oldgræske digter Pindar siger i en af sine oder: 'Venner behøver vi til så meget; mest i trængsler, men også glæden ser sig om efter én den kan stole på.' Glæden er i sit væsen medglæde. Vi heles i glæden med nogen. Vi fyldes i glæden over noget. Alt bliver godt.

Det *var* det ikke. Livet var tabt. Det bortløbne liv var alt andet end umisteligt. Fortabt. Der skete noget. Man gjorde noget. Eller måske blev det bare sådan. Det er ikke altid til at få hold på.

Beethoven har skrevet et lille ekvilibristisk klaverstykke som fik titlen: 'Raseri over den tabte 25-øre'. Raseriet kan gribe én når man har tabt noget og forgæves runder rundt for at finde det. Sådan kunne det være gået kvinden som mistede drakmen, som tændte lys, fejede hele huset, og som ivrigt rendte rundt og ledte overalt. Hyrden gik ud i ødemarken for at lede efter det mistede får så det var nok ikke endt i et udvejsløst raseri, men i opgivelse. Det er blot nogle af de tilstande det tabte liv kan henfalde i.

Med farisæerne er det anderledes. De har deres på det tørre og har aldrig følt sig fortabt. Uden glæden frelser farisæismen sig ved tilfredsheden. Den *ligner* måske

en slags glæde, men *er* det ikke. Den tilfredse er tilfreds med det han har, og han bliver hurtigt selvtilfreds når han proklamerer omfanget af denne begrænsning. Tilfredsheden har noget uden for sig, og den styrker sig ved *ikke* at ville have noget af dét. Tilfredsheden lever af at æde sin misundelse.

Og farisæismen frelser sig ved skadefryd. Også denne frelstthed har noget uden for sig. Den næres ved at det går andre ilde. Den glæder sig ikke med nogen, men godter sig over andres fortrædeligheder: 'Godt det ikke er mig!'

Glæden, derimod, har ikke noget uden for sig. Evangeliet om at det mistede bliver fundet – at det fortabte liv vindes ind i glæden – er egentlig henvendt til de knurrende farisæere: 'Kom og medglæd jer med mig!' Glæden søger sig en ven den kan stole på. Og hvis den henvender sig til os der raser over hvad vi har mistet, til os der er ved at gå til over hvad vi har gjort; hvis glæden henvender sig til os der har kastet mennesker fra os, og til os der har opgivet at finde livets mening – hvorfor skulle evangeliets glæde da ikke også henvende sig til de selvtilfredse og skadefro farisæere? For evangeliet er et budskab til *bele vores* liv. Det er den medglæde der ikke har noget eller nogen uden for sig. Den er glæden i himlen, Guds engles glæde.

Den er Guds glæde. Og også Guds glæde søger sig en ven. Det er den evangeliet bringer os. Det råder bod på synden og alle de misforhold den giver sig udtryk i: eksistensraseri, opgivelse, livsfortabelse, meningstab. Glæden ved ikke længere at være prisgivet alt dette.

Nu er farisæerne jo ikke syndere, mener de selv. De er ikke fortabte, men frelste, me-

ner de selv. Men det er den største fortabelse: ikke at vide at man er det. Man stiller sig i et misforhold til livet hvis man stiller sig tilfreds med at være tilfreds og forveksler dét med glæde.

Der er såkaldte ateister som ikke gider høre på alt sådan noget, og ordene kan da også virke lidt tunge. Men hvornår har man sidst set en glad ateist? En ateistisk skeptiker kan ganske vist – uden at knurre – stille sig den livsopgave at få det bedste ud af det så længe det varer. Tilfredshed er vel ikke ligefrem en synd. Hvis man så kan nyde livet og – hvem véd – opleve korte øjeblikke af lykke... Er dét så ikke 'glæde' nok!?

Guds glæde er det ikke. I den er livet helt. Det er ikke delt, men en enhed. Det var jo ikke to eller flere får der blev mistet, men ét. Det var jo ikke to eller flere drakmer der blev tabt, men én. Der var én synder der blev omvendt. Ét liv der bliver fundet. Én glæde for alle, toldere, syndere, farisæere, ateister: os. Én helende glæde der ikke har noget uden for sig: Glæden i himlen og på jorden. Guds glæde.

Tager vi glæden fra et menneske, tager vi Gud fra det – og skiller både dette menneske og os selv fra Gud. Og vi tager glæden fra Gud. I evangeliet søger Gud sin menneskeven som han kan stole på. Han frelser mennesket for at kunne sige til det: 'Kom og medglæd dig med mig! Glæd dig med mig i min glæde over at jeg har fundet dig.'

Niels GrønkJær

En guldkonfirmands erindringer

I 2012 skrev Niels Windfeld Lund her i kirkebladet om sine ”Tanker ved et guldkonfirmations-jubilæum”, og sidste år kom min sønderjyske kusine, Grete, hjem fra Bayern, hvor hun nu bor, til Vedsted for at fejre ”Guldkonfirmation” – som man både gør i Tyskland og i hvert fald i Sønderjylland. Det mindede mig om min egen konfirmation i Immanuelskirken den 25. april 1965.

Ved konfirmationsundervisningen sad vi 7 unge mennesker hjemme hos Niels Bundgård i Pile Allé. De 6 andre var alle elever fra Bordings Friskole, hvor Bundgård også var lærer. Jeg var på mange måder ny, ny i valgmenigheden – vi var blevet medlemmer et par år før – og ny i denne gruppe. Det var ikke udenadslære, der prægede undervisningen. Niels Bundgård ville have os til at tænke selv, til at undre os, til at stille spørgsmål.

Han selv var en fantastisk fortæller. Som allerede dengang meget historisk interesseret husker jeg især hans fortællinger om tiden som præst i Sydslesvig lige efter krigen. Han var kommet derned allerede i 1946, hvor fronterne var tegnet meget stærkt op. Men jeg husker også en meget stærk fortælling om et besøg hos en fængslet person. Hans skildring af dette med døren, der blev låst udefra, har jeg tænkt på, hver gang jeg siden havde den oplevelse at lytte til vores tidligere biskop her i Helsingør, Johannes Johansen, der altid sluttede kirkebønnen med ordene ”Og hjælp os med ikke at bygge fængsler og lære vore børn at slå ihjel.”

Det var otte spændende måneder. To indtryk står ekstra stærkt fra den sidste må-

ned. En aften i marts kom mine forældre hjem fra årsmødet, meget triste. Bundgård havde fortalt, at han havde taget imod en opfordring til at vende tilbage til frimenigheden i Holstebro, hvor han havde været før Sydslesvig. De kunne dog berolige mig med, at han først stoppede til sommerferien. Konfirmationen var reddet.

Dengang var der jo både forårs- og efterårskonfirmation. Mine forældre havde valgt, at jeg skulle konfirmeres den 25. april, mens de andre seks skulle konfirmeres om efteråret, hvor Bundgård selvfølgelig kom over og konfirmerede dem. Det gjorde, at jeg skulle have en enetime i begyndelsen af april – før påskeferien – og konfirmationen skulle finde sted søndag efter påske. Det blev en speciel eftermiddag. Jeg blev sat for mig selv med te og kage. Bundgård var optaget af noget andet: Berlingske Aftenavis var lige kommet, og den bragte nyheden om, at to folketingsmedlemmer fra Venstre – Niels Westerby og teologiprofessor Børge Diderichsen – havde brudt med Venstre, som de mente var blevet for afhængig af VK-alliancen, og nu var de parate til at støtte Krags mindretalsregering, der netop manglede to stemmer for at have et flertal sammen med de Radikale. Bundgård var Venstremand – han må jo have været medlem af Hovedstadens Venstre – og han var lige nødt til at være ajour med dette, før vi kunne gennemgå, hvad der skulle ske i Immanuelskirken om søndagen!

Jeg har i alle år undervist meget i denne periodes Danmarkshistorie, fordi den lagde op til valget i 1973, og hvad deraf fulgte. Hver gang må jeg tænke på Niels

Bundgård. Ærgerligt, jeg ikke fik spurgt ham om, hvad han mente om ”förræderne” – som dog dagen efter fik støtte fra netop Hovedstadens Venstre, og som siden dannede Liberalt Centrum, et forsøg på at skabe et midterparti mellem de to faste blokke, V+K og S+R. Det var jo 1½ år, før Krag i december 1967 begyndte at tælle SF’s stemmer med!

Konfirmationen var selvfølgelig ret speciel. Når jeg har læst om københavnske sogne, hvor der kun har været én konfirmand, har jeg sendt dem en venlig tanke. Men jeg havde jo heldigvis hele familien og venner med i kirke, og det var hos pastor Bundgård. Men ved at tænke tilbage må jeg konstatere, at jeg faktisk ikke var fyldt 14 endnu; det skete først tre dage efter.

Teksten 1. søndag efter påske var Johannesevangeliet kapitel 20, vers 19-31. Niels Bundgård havde valgt et vers herfra til mit konfirmandord: ”Salige er de, som ikke har set og dog tror”.

Der har været mange anledninger til at tænke tilbage på konfirmationsforberedelsen for halvtreds år siden. Fjorten år senere skulle jeg selv undervise konfirmander. Jeg var blevet færdig som cand.mag. i historie og kristendomskundskab. Dem var der mange af, så jeg havde i første omgang kun fået to historieklasser på Vestre Borgerdyd – hos Jakob Appel. Han var medlem af Vartov, hvad jeg nu først fandt ud af senere. Tre uger efter fik jeg en halv stilling som religionslærer på Vallensbæk Statsskole, og yderligere tre uger senere ringede en præst fra Nygårdskirken i Brøndbyøster. De vidste, jeg havde søgt en stilling som konfirmandlærer et andet sted og ikke fået den, og nu ville de tilbyde mig en i Brøndbyøster.

Det er nok den største pædagogiske udfordring, jeg har haft i min snart 38-årige karriere i undervisningssektoren. Jeg mindedes gruppen omkring spisebordet i Pile Allé, når jeg nåede frem til Nygårdskirkens lokaler til 25 ikke altid lige interesserede elever. Siden har jeg haft den dybeste respekt for de præster, der klarer denne udfordring, og jeg har som religionslærer på Helsingør Gymnasium fornøjelsen af at se resultatet fire år efter, når eleverne i 3.g får religion, og nogle pludselig kan huske, hvordan Palle Gerlach forklarede treenigheden, hvordan Bodil i Hornbæk havde forklaret det onde, eller hvordan Hans Henrik i Humlebæk havde gjort dem klart, at næstekærligheden i høj grad også omfattede flygtninge. Og jeg er selvfølgelig ekstra glad, når eleverne med begejstring omtaler den præst, jeg selv har været med til at ansætte – Peter Fagerlund i Sthens Kirke.

Her den 25. april tænkte jeg selvfølgelig en del over dette med guldkonfirmation – men der er jo ikke rigtig den tradition her på Sjælland, og jeg har kun set en af de andre medkonfirmander siden. Men faktisk kom jeg til en slags gudstjeneste, selvom det var en lørdag. Jeg blev for to år siden af Stiftsrådet i Helsingør valgt til Rådet i Folkekirkens Nødhjælp – hvorfor de valgte formanden for Dansk-Israelsk Selskab, ville fylde for meget her at redegøre for, men nogen kan måske gætte det (!) – og Folkekirkens Nødhjælp startede faktisk landsmødet med en andagt ved den daværende formand for Rådet, tidligere biskop Erik Norman Svendsen.

Otto Rühl

Studiekreds over Knausgårds essays

Vi læser udvalgte essays fra den norske forfatter Karl Ove Knausgårds *Sjelens Amerika* (Forlaget Oktober 2013), på dansk *Sjelens Amerika* (Lindhardt og Ringhof 2014). Første gang tager vi udgangspunkt i essayet 'Nåde'.

Studiekredsen finder sted følgende *tirsdage kl. 16.30* i præsteboligen i Vartov: 6/10, 20/10, 3/11, 10/11, 24/11. Man behøver ikke tilmelde sig.

Niels Grønkjær

Kulturnat i Vartov

Fredag den 9. oktober kl. 18.30, 19.30, 20.30 og 21.30 spiller Inge Bønnerup mindre orgelstykker fra den wienerklassiske og den romantiske periode – af bl.a. Haydn, Weyse, Hartmann og Gade. Der synges også salmer. Indimellem læser skuespiller Chr. Steffensen digte af Halfdan Rasmussen i Vartovs Store Sal.

Koncert i Immanuelskirken

Onsdag den 21. oktober kl. 19.30 afholder operasangerne Tove Hyldgaard og Tonny Landy koncert i Immanuelskirken. De akkompagneres af kirkens organist Tom Ernst, der også er koncertpianist. Der er fri adgang.

Reformationstale i Vartov ved Marianne Christiansen

Som led i nedtællingen til reformationsjubilæet i 2017 holder biskop Marianne Christiansen *lørdag den 31. oktober kl. 16 i Vartov Kirke* en aktuel reformationstale på baggrund af en af Grundtvigs taler til Luthers minde. Grundtvigs tale fremføres af Rasmus Jensen. Vi synger en Luther-salme og Vartovs organist Inge Bønnerup spiller Bach. Der er fri adgang til arrangementet som slutter kl. 17.15.

Ved kirkekaffen efter gudstjenesten *den 1. november* i Vartov markerer vi at Inge Bønnerup har 50-års jubilæum som organist.

Adventssammenkomst for børn

Efter gudstjenesten *den 29. november* i Vartov Kirke afholdes den årlige adventssammenkomst i menighedssalen og præsteboligen for børn, deres forældre og bedsteforældre. Vi spiser boller og æbleskiver, tænder det første lys i adventskransen, laver juledekorationer, synger julesalmer og hører juleevangeliet. Giv gerne et vink hvis I agter at deltage.

Signe Rørdam Thomsen
Mette Vestergaard
Niels Grønkjær

Adventsmøde

Mandag den 30. november holdes adventsmøde i Vartov. Vi begynder i kirken kl. 17 med musik ved violinist Elisabeth Zeuthen Schneider og organist Inge Bønnerup. Derefter samvær i menighedssalen med sang og musik og med oplæsning ved Ida Jessen. Der vil være en forfriskning og noget mad. Mødet slutter kl. 19.30.

Københavns Valgmenighed 125 år

Fester er en gave. De skal ganske vist som regel arrangeres af nogle, og oftest er det noget bestemt, der fejres. Men samværet med andre ved gode fester tænder glæden i os. Derfor skal det fejres, at nogle grundtvigsk-sindede mennesker i 1890 vovede at danne valgmenighed.

Vartov Valgmenighed og Københavns Valgmenighed har en lang fælles historie og er i dag sammen om det meste. Også det er der grund til at fejre. Vi håber derfor, at mange vil deltage i festgudstjenesten i Immanuelskirken *den 6. december kl. 10*.

Efter gudstjenesten er KV vært ved en sammenkomst i kirken.

Jens Hestbech

Adresser

Prest: Niels Grønkjær, Løngangstræde 24, 2., 1468 København K, tlf. 33 13 30 31
e-mail: ng@kvvv.dk - hjemmeside: www.kvvv.dk

Københavns Valgmenighed

Formand:

Jens Hestbech

Gl. Kongevej 19, 3. th., 1610 København V
Tlf. 33 24 85 97/31 90 75 97

Forretningsfører:

Per Lund-Hansen

Jonstrupvangvej 8, 3500 Værløse
Tlf. 44 47 47 27/20 68 47 27

Bank: 0255 9 02 83 90

Kirketjener:

Rasmus Jensen

Amager Boulevard 101, 03-54
2300 København S. Tlf. 22 40 19 37

Organist:

Tom Ernst

Esplanaden 5B, st.tv., 1263 København K
Tlf. 33 12 69 52

Vartov Valgmenighed

Formand:

Vibeke Hein

Kongevejen 467 B, 2840 Holte
Tlf. 20 19 89 90

Forretningsfører:

Kurt Gotfredsen

Opnæsgård 57, 1. th., 2970 Hørsholm
Tlf. 31 95 63 72

Bank: 6194 - 4170277452

Kirketjener:

Søren Frank Jensen

Hiort Lorenzens Gade 21, 1. tv., 2200 København N
Tlf. 22 89 62 92

Organist:

Inge Bønnerup

Peter Bangs Vej 153, 1. tv., 2000 Frederiksberg
Tlf. 33 32 68 90

For børnepasning under gudstjenester: Kontakt Signe Rørdam Thomsen:
roerdam@hotmail.com

Valgmenighedernes hjemmeside er www.kvvv.dk

Bladets redaktion: Niels Grønkjær (ansv.havende), Lilly Wiberg, Søren Anker-Møller

Forsidevignet: Peter Hentze

Afsender:

Københavns og Vartov
Valgmenigheder
Løngangstræde 24, 2.
1468 København K

Gudstjenester i Vartov Kirke og Immanuelskirken*

4. oktober (18. søndag efter trinitatis)

Ingen gudstjeneste
De sjællandske valgmenigheders efterårs-
møde på Stevns

11. oktober (19. søndag efter trinitatis)

Immanuelskirken . . . . . kl. 10.00
Korsang

18. oktober (20. søndag efter trinitatis)

Vartov Kirke . . . . . kl. 10.00

25. oktober (21. søndag efter trinitatis)

Vartov Kirke . . . . . kl. 10.00
Immanuelskirken . . . . . kl. 16.00
Sommertid slutter

1. november (allehelgen)

Vartov Kirke . . . . . kl. 10.00
Kirkekaffe

8. november (23. søndag efter trinitatis)

Immanuelskirken . . . . . kl. 10.00
Korsang

15. november (24. søndag efter trinitatis)

Vartov Kirke . . . . . kl. 10.00

22. november (sidste søndag i kirkeåret)

Immanuelskirken . . . . . kl. 10.00
Korsang
Vartov Kirke . . . . . kl. 16.00

29. november (advent)

Vartov Kirke . . . . . kl. 10.00
Efterfølgende adventsarrangement for børn

6. december (2. søndag i advent)

Immanuelskirken . . . . . kl. 10.00
Festgudstjeneste

13. december (3. søndag i advent)

Vartov Kirke . . . . . kl. 10.00
Immanuelskirken . . . . . kl. 16.00

20. december (4. søndag i advent)

Vartov Kirke . . . . . kl. 10.00
Nicolai Halvorsen

24. december (juleaften)

Immanuelskirken . . . . . kl. 13.30
Vartov Kirke . . . . . kl. 15.00

25. december (juledag)

Immanuelskirken . . . . . kl. 10.00

26. december (anden juledag)

Vartov Kirke . . . . . kl. 10.00

27. december (julesøndag)

Ingen gudstjeneste

KALENDER

Mandag den 26. oktober kl. 19.30:

Menighedsmøde i Vartov
Marianne Juhl: Karen Blixen.
Fra breve til fortællinger
Se juninummeret

Lørdag den 31. oktober kl. 16:

Reformationstale ved Marianne
Christiansen i Vartov Kirke

Søndag den 29. november:

Adventssammenkomst for børn
efter gudstjenesten

Mandag den 30. november kl. 17:

Adventsmøde i Vartov

Søndag den 6. december:

Københavns Valgmenigheds
125-års jubilæum

*Immanuelskirken ligger på Forhåbningsholms Allé 20, Frederiksberg.